

PAPIESKI INSTYTUT STUDIÓW KOŚCIELNYCH

Zespół nr 19

**Polskie Liceum i Gimnazjum Ogólnokształcące w Rzymie
[1937-] 1944-1946 [-1948]**

Inwentarz

**Opracowały: dr Lidia Potykanowicz-Suda
Mariola Szaleniec**

Rzym 2017

Wstęp

Z chwilą wybuchu II wojny światowej rozpoczęła się migracja ludności cywilnej i uchodźstwa wojskowego poza granice kraju. Również władze Rzeczypospolitej, aby uniknąć niewoli i wymuszonej kapitulacji, zostały zmuszone do wyjazdu. Od końca czerwca 1940 r. ich siedzibą był Londyn. Jednym z zadań realizowanych przez Rząd Rzeczypospolitej Polskiej na uchodźstwie było umożliwienie dalszego kształcenia dzieciom i młodzieży, które w czasie wojny znalazły się w różnych krajach, w tym także we Włoszech. Powołanie polskiej placówki oświatowej w wojennym Rzymie rozpoczęto od uruchomienia kursów licealnych. Działały one od lutego 1942 r. do czerwca 1943 r. We wrześniu 1943 r. minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego ks. Zygmunt Kaczyński zmienił ich status nadając nazwę Polskie Liceum Humanistyczne w Rzymie. Placówka ta prowadziła tajne komplety do wyzwolenia miasta przez wojska alianckie, tj. do czerwca 1944 r. Od września 1944 r. działała już oficjalnie pod nazwą Polskie Liceum i Gimnazjum Ogólnokształcące w Rzymie. Dyrektorem jej został dr Teodor Feliks Domaradzki. Dzięki przychylności rządu włoskiego oraz włoskiego ministerstwa oświaty w czerwcu 1945 r. uzyskał on na rok autoryzację szkoły, co spowodowało, że wydawane przez nią świadectwa maturalne były honorowane przez włoskie uczelnie. Sama zaś placówka została zobligowana do dostosowania się do programów i wymogów włoskich władz oświatowych (m.in. nauczyciele musieli legitymować się dyplomami włoskich uczelni lub na nich wykładać). Wzrosła też liczba uczniów. W lutym 1945 r. były to 63 osoby, w roku szkolnym 1945/1946 do gimnazjum i liceum uczęszczało już 97 uczniów i uczennic. Proces edukacyjny odbywał się w dwóch tokach kształcenia. Pierwszy realizowali uczniowie, którzy chodzili do szkoły przez cały rok. Drugi to trzymiesięczne kursy skierowane głównie do żołnierzy 2 Korpusu Polskiego we Włoszech. Szkoła była finansowana przede wszystkim przez Urząd Oświaty i Polskich Spraw Szkolnych we Włoszech, nad którym opiekę sprawowała ambasada brytyjska. Ponadto okazjonalnie wspierał szkołę finansowo ambasador RP przy Stolicy Apostolskiej Kazimierz Papèe oraz Watykan. Sierpień 1946 r. był ostatnim miesiącem funkcjonowania szkoły. Zmieniająca się sytuacja polityczna i ekonomiczna powojennej Europy wymagała już innych rozwiązań dotyczących kształcenia Polaków przebywających na terenie Włoch.

Przechowywane w Papieskim Instytucie Studiów Kościelnych archiwalia Polskiego Liceum i Gimnazjum Ogólnokształcącego w Rzymie odzwierciedlają jedynie niewielką część działalności tej polskiej placówki w Rzymie. Składają się na nie głównie zaświadczenia, certyfikaty, puste druki szkolne oraz korespondencja. Całość zgromadzonej dokumentacji ułożono rzeczowo-chronologicznie i ujęto w oddzielne jednostki archiwalne (j.a.). W trakcie porządkowania akt nie brakowano. Opracowany zespół liczy 5 j.a., co stanowi 0,05 mb. akt i obejmuje on lata [1937-] 1944-1946 [-1948]. Występujące w zespole anteriora od 1937 r. odnoszą się do zbioru programów nauczania. Zaś posteriora z lat 1947-1948 to korespondencja, zaświadczenia.

dr Lidia Potykanowicz-Suda

Bibliografia:

Źródła

Papieski Instytut Studiów Kościelnych:

Zespół nr 2: Ambasada RP przy Stolicy Apostolskiej 1920-1976 [1977], sygn. 112.

Zespół nr 19: Polskie Liceum i Gimnazjum Ogólnokształcące w Rzymie [1937-] 1944-1946 [-1948], sygn. 1-4.

Opracowania

Lanckorońska K., *O powstaniu i organizacji studiów wyższych dla żołnierzy 2 Korpusu*, „Zeszyty Historyczne”, 92, 1990, s. 67-73.

Lewicki R., *Polscy studenci-żołnierze we Włoszech 1945-1947*, Londyn 1966.

Pasztor M., Jarosz D., *Skazani na niepodległość. Z dziejów stosunków polsko-włoskich w latach 1945-1948*, Warszawa 2013.

Potykanowicz-Suda L., Staszewska-Katolik H., Strykowski K., *Opracowywanie akt* [w:] *Poradnik dla archiwisty instytucji polskiej na Obczyźnie*, red. J. Krochmal, Warszawa 2006, s. 37-62.

Prządka E., *Włoskimi tropami prof. T.F. Domaradzkiego* [w:] *Świadectwa. Testimoniance*, t. V, 2009, s. 351-375.

Światło wśród burzy. Szkolnictwo i oświata polska na Zachodzie w czasie drugiej wojny światowej, red. T. Zaniewska, N. Pospieszny, Z. Stankiewicz, Białystok 2004.

Włoch E., *Szkolnictwo polskie w Rzymie w latach 1942-2010*, kps pracy doktorskiej w zasobie Biblioteki Papieskiego Instytutu Studiów Kościelnych.

Sygn.	Tytuł	Daty	Opis j.a.	Uwagi
1	Plan lekcji w liceum	brak daty	akta luźne; stan dobry; italika; rękopis; pol.	
2	Zaświadczenia i certyfikaty	1945-1947	akta luźne; stan dobry; italika; maszynopis; ang., pol.	
3	Świadectwa dojrzałości i korespondencja	1944-1948	akta luźne; stan dobry; italika; druk; pol.	Zdjęcia legitymacyjne, fotografie zbiorcze
4	Puste druki legitymacji, zaświadczeń, certyfikatów i świadectw	brak daty	akta luźne; stan dobry; italika; druk; pol.	
5	Zbiór programów nauczania z różnych szkół i uczelni	1937-1944	akta luźne; stan dobry; italika; druk; wł.	

Ogólna liczba pozycji: 5

Rzym 2017

dr Lidia Potykanowicz-Suda

Mariola Szaleniec